

PLÁN MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY

Mateřská škola Horolezecká

Horolezecká 912, 102 00 Praha 15

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

OBSAH

Obecný úvod	4
O InBázi	4
O projektu Mosty ke školám III	5
Úvod do tématu	6
Multikulturalismus, Multikulturní výchova	6
Historie a současnost menšin v ČR	7
Multikulturalita ve školství	10
MŠ Horolezecká	11
Klíčová aktivita projektu: Vytvoření plánu multikulturní výchovy	11
Zmapování prostředí školy a jejích technických možností	12
Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy	13
Vytvoření plánu multikulturní výchovy	14
Realizace a testování plánu v praxi	14
Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu	16
Použitá literatura a zdroje	18
Autorský tým	18
Přílohy	
• Metodické a pracovní listy Česko	
• Metodické a pracovní listy Polsko	
• Metodické a pracovní listy Slovensko	
• Metodické a pracovní listy Ukrajina	
• Metodické a pracovní listy Vietnam	
• Metodika práce s dětmi v rámci multikulturních akcí na MŠ	
• Tipy a zdroje k multikulturní výchově	

OBEČNÝ ÚVOD

O INBÁZI

InBáze, z. s. je nestátní nezisková organizace, **která existuje od roku 2001**. Jejím posláním je vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění mezi českými občany a lidmi jiných národností a kultur.

Nabízíme aktivity pro migranty a jejich rodiny – odborné sociální, právní a psychosociální poradenství, asistenční a poradenské služby včetně pomoci v nouzi. **Provozujeme komunitní centrum**, organizujeme programy pro děti a mládež, kurzy českého jazyka pro děti i dospělé, multikulturní skupiny a komunitní akce pro širokou veřejnost. **Spolupracujeme se školami** v oblasti metodické podpory pedagogických pracovníků při začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ), realizujeme multikulturní vzdělávací a komunitní programy, poskytujeme metodické materiály pedagogům a žákům, organizujeme pravidelné volnočasové aktivity pro žáky. Pro interkulturní a pedagogické pracovníky **pořádáme kurzy**. Každoročně **realizujeme interkulturní festival RefuFest** a provozujeme také **sociální podnik Ethnocatering**.

V rámci tématu podpory **začleňování žáků s OMJ** do českého školství se snažíme nastavit komplexní systém podpory od vyčlenění funkce koordinátora inkluze přes metodickou podporu pedagogů, jazykovou podporu dětí a komunikaci s rodiči až po práci s dětským kolektivem.

V oblasti multikulturní výchovy dlouhodobě spolupracujeme se školami, knihovnami a veřejnými institucemi. Vytváříme a realizujeme multikulturní programy pro MŠ a 1. i 2. stupeň ZŠ (projekt *Bedýnky příběhů*, diskuze s migranty) včetně nastavení plánů multikulturní výchovy. Rovněž se věnujeme vytváření metodických a pracovních materiálů včetně audio nahrávek nebo video spotů k tématům multikulturality nebo komplexnímu nastavení plánů pro školy v oblasti multikulturní výchovy.

Organizujeme **komunitní aktivity** zaměřené na ethnovaření, výtvarné aktivity nebo kulaté stoly na různá sociální nebo vzdělávací témata. Pravidelně realizujeme **interkulturní kluby a příměstské tábory**, ve kterých se v menších kolektivech setkávají děti z různých kultur a zemí.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

O PROJEKTU MOSTY KE ŠKOLÁM III

Projekt Mosty ke školám III je zaměřen na podporu MŠ a ZŠ v Praze v oblastech začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem a rozvoje kompetencí dětí a žáků v oblasti multikulturního vzdělávání. Jeho cílem je zvýšení kvality vzdělávání prostřednictvím posílení inkluze v multikulturní společnosti rozšiřováním vzdělávacích programů o prvky rozvoje sociálních a občanských kompetencí a zlepšením podmínek pro začleňování dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem. Projekt přispívá k sociální soudržnosti, chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti, k porozumění a toleranci odlišných kultur.

V rámci projektu spolupracujeme se dvěma pražskými základními školami a jednou mateřskou školou, názvy jsou uvedeny dle rejstříku MŠMT:

- **Základní škola, Praha 9 – Satalice, K Cihelně 137**
- **Základní škola, Praha 4, Květnového vítězství 1554**
- **Mateřská škola, Praha 10, Horolezecká 912**

Tato školská zařízení jsme vybrali z toho důvodu, že podporují sociokulturní prostředí, toleranci a vzájemné obohacování jednotlivých kultur. Rádi jsme je podpořili ve snaze o vytváření proinkluzivního multikulturního prostředí.

Projekt se zaměřuje zejména na metodickou podporu pedagogického sboru a vedení škol, všech zapojených žáků včetně žáků s OMJ a dále i rodičů nebo veřejnosti.

V projektu jsou realizované následující klíčové aktivity:

- Zmapování a nastavení spolupráce a komunikace se školami
- Vytvoření plánů škol pro začleňování dětí a žáků s OMJ
- Vytvoření plánu multikulturní výchovy pro MŠ a 1. stupeň ZŠ
- Vytvoření plánů multikulturní výchovy pro 2. stupeň ZŠ
- Řízení projektu

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

ÚVOD DO TÉMATU

Multikulturalismus lze jednoduše chápat jako konstatování faktu, že v jednom státě společně žijí lidé různých kultur, etnik a ras.

Kromě toho termín multikulturalismus znamená myšlenkový a politický směr, který zdůrazňuje prospěšnost kulturní diverzity pro společnost a stát a snaží se o rovnoprávnost všech občanů bez ohledu na jejich původ, etnicitu či náboženské přesvědčení. Cílem multikulturalismu je zvyšovat schopnost respektu vůči odlišnému, překonávat stereotypy, předsudky, nejrozumnější formy xenofobie a rasismu. Je zaměřen na vnímání odlišnosti jako příležitosti k obohacení, nikoli jako zdroje konfliktu.

Multikulturní výchova je pedagogická činnost, která umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami a zároveň si tak hlouběji uvědomovat specifika vlastní kultury. Přes poznávání a porozumění jiným kulturám vede cesta k zaujímání tolerantních postojů k příslušníkům jiných etnik a ras, respektování jiných národů, a následně k vzájemné koexistenci a kooperaci. Proto cílem multikulturní výchovy není jen předávat informace o různých národech, rasových a náboženských skupinách, ale také budovat otevřenost, rozvíjet smysl pro spravedlnost, vychovávat k partnerství, spolupráci a solidaritě.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou, rodinou a místní komunitou. Multikulturní přístup se prolíná různými vzdělávacími oblastmi a měl by se projevit nejen v realizovaném učivu, ale také v metodách, v klimatu třídy i celé školy.

Průřezové téma multikulturní výchova je součástí rámcového vzdělávacího programu pro předškolní a základní vzdělávání, jelikož jednou ze základních funkcí vzdělávacího systému je příprava na život ve společnosti a světě, který se poslední dobou stává více a více multikulturní. Začleněním multikulturní výchovy do vzdělávání školský systém reaguje na rostoucí multikulturalitu, etnickou a sociokulturní rozmanitost v české společnosti. Česká republika se po vstupu do Evropské unie zařadila mezi státy s výrazným počtem dlouhodobě pobývajících cizinců (tj. osob s cizí státní příslušností/občanstvím).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

HISTORIE A SOUČASNOST MENŠIN V ČR

Cizinci v České republice jsou aktuálním společenským tématem, kterému se nelze vyhnout ani ve výuce v mateřských a základních školách. Mohlo by se zdát, že se jedná o nový jev, pravdou však je, že pohyb cizinců nebo také zahraniční migrace je na našem území přítomný neustále. V České republice také žijí **příslušníci 14 uznaných národnostních menšin. Jedná se o menšinu běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou.** Po staletí přítomná početná židovská menšina po II. světové válce téměř zanikla (podle odhadů dnes žije v Česku kolem 15 tis. Židů, k židovskému vyznání se jich však v roce 2011 přihlásilo pouze 1 132).

Historická zkušenost českého území s migrací zasahuje do období raného středověku. První zmínky o pohybu obyvatelstva na území našeho dnešního státu pocházejí již ze 6. století v období příchodu **Slovanů**. V počátečních obdobích slovanského osídlení probíhala migrace obyvatelstva často a samozřejmě, někdy i nuceně. Mezi středověké „imigranty“ patřily skupiny Valonů, Vlámů, Židů, Romů, Valachů i Irů.

Pro naši moderní historii je však důležitá především migrace **Němců**, kteří se usídlili mezi 12. a 14. stoletím v českém pohraničí na základě pozvání panovníků Českých zemí, aby nevyužité pohraniční oblasti zúrodnili. Z pohraničních oblastí se postupně stěhovali i do dalších částí země.

I nadále však přicházeli cizinci ve větších či menších vlnách, za zmínku stojí například **Romové**, o kterých se píše v Dalimilově kronice již v první polovině 13. století a kteří zde žijí dodnes. Později v 16. století pak přicházeli Charváti prchající především před osmanskou expanzí na Balkáně a také švýcarští Habáni, které vyhnala náboženská perzekuce. V pozdějším období můžeme zmínit třeba Francouze v 18. století, kteří se zde usídlovali na základě pozvání panovnice Marie Terezie nebo sem přišli po bitvě u Slavkova. Na začátku 19. století po anexi Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem to byli také obyvatelé Balkánu převážně muslimského vyznání.

Československo bylo v době svého založení zemí velmi národnostně smíšenou a také k cizincům velmi tolerantní, což bylo mj. pozůstatkem mnohonárodnostního složení Rakousko-Uherské monarchie, jíž bylo součástí. Kromě Čechů a Slováků žila na jeho území třímilionová německá menšina a kromě ní tradičně i další skupiny, jako například Rusíni, Maďaři, Židé či Poláci, a to po mnoho století.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Důležité je ovšem zmínit, že historicky převažoval počet vystěhovalých Čechů nad počtem cizinců, kteří na naše území přišli. Češi odcházeli především z ekonomických důvodů, v závislosti na historickém období i z politických a náboženských. Nejčastěji byly jejich cílem USA, Kanada, Austrálie, Velká Británie, Německo, Rakousko, Argentina a Francie. Česko bylo převážně vystěhovaleckou zemí až do počátku 90. let 20. století.

Situace se výrazně změnila s příchodem II. světové války a následným obdobím komunismu. Nejvýznamnější změny v etnickém složení a prostorovém rozmístění obyvatelstva se projevíly v důsledku poválečného **vyhoštění Němců a genocidy židovského obyvatelstva** (ze 120 tis. se vrátilo po válce minimum), vliv mělo také následné dosídlování pohraničních oblastí. V tomto období také proběhla vlna návratu (reemigrace) Čechů a Slováků ze zahraničí, převážně z Maďarska, SSSR (volyňští Češi), Rumunska, Francie, Rakouska, Polska, Německa a Jugoslávie.

S nástupem **komunistického režimu** byla legální zahraniční migrace výrazně omezena, zároveň však došlo k nárůstu té nelegální. Odhaduje se, že v letech 1948–1989 odešlo do zahraničí asi 500 tis. obyvatel. Jedním z důsledků těchto událostí a setrvávající uzavřenosti státu bylo zvyšování národnostní jednotnosti obyvatelstva a tím i nedostatek příležitostí ke kontaktu s cizinci a zkušeností s mnohonárodnostním prostředím. S tímto se starší generace potýkají dodnes. Ale i v tomto období přicházeli ze zahraničí cizinci. Prvními, kteří přišli, byli **Bulhaři**. Československo poskytovalo pomoc s rozvojem průmyslu v převážně zemědělském Bulharsku, výměnou přišlo několik tisíc bulharských zemědělců dosídlit stále poloprázdné pohraniční oblasti.

Další početnější skupinou byli **řečtí uprchlíci** utíkající před občanskou válkou v Řecku. Mezi roky 1948–1949 přišlo asi 12 tis. levicově orientovaných Řeků, z velké části dětí, kteří tehdy byli velmi přátelsky přijati, a byla jim poskytnuta veškerá pomoc.

Pozdější, zejména pracovní migrace cizinců, byla upravena na základě mezivládních dohod a obchodních smluv, které měly převážně charakter hospodářské pomoci spočívající ve vyučení a speciální odborné přípravě pracovníků těchto zemí, kde nebylo možné potřebnou kvalifikaci získat. Dohody byly uzavírány se zeměmi patřícími do vlivové sféry tehdejšího SSSR, a to konkrétně s Polskem, Maďarskem, Vietnamem, Mongolskem, Laosem, Severní Koreou, Kubou, Angolou a Nikaraguou. Speciální obchodní smlouvy zmiňující pohyb obyvatel mělo Československo pouze s Polskem a bývalou Jugoslávií. Nejvýznamnější mimoevropskou zemí byla z pohledu přílivu pracovní síly Vietnamská socialistická republika, v rámci Evropy Polsko.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Od otevření hranic se Česká republika stala postupně zemí výrazně přistěhovaleckou, kde počet zahraničních imigrantů rok od roku roste. V posledních pěti letech byl zaznamenán nárůst o více než 55 %. V roce 2022 výrazně narostl počet cizinců, kteří přišli do České republiky a jejich počet překročil 1 mil. – k 31. 3. 2023 dle předběžných údajů Ředitelství služby cizinecké policie se konkrétně jednalo o téměř 1 011 tis. osob (9,3 % z celkového počtu obyvatel ČR) a z toho 506 tis. v Praze a středních Čechách (tj. skoro polovina ze všech cizinců). V samotné Praze již tvoří cizinci 23,9 % ze všech obyvatel (325 tisíc). Tento výrazný nárůst je zapříčiněn válkou na Ukrajině, v současné době tvoří občané Ukrajiny 52 % z celkového počtu cizinců na území ČR.

V těchto počtech ale nejsou zahrnuti cizinci, kteří v Česku legálně pobývají bezvízově a také neregistrovaní občané Evropské unie. Z toho vyplývá, že reálné počty cizinců jsou vyšší, než tabulky uvádějí. I přes velký nárůst v posledních letech je ovšem hodnota podílu v mezinárodním srovnání stále relativně nízká. Co se týče národnostního složení, k 31. 3. 2023 převažují cizinci ze třetích zemí a mezi nimi po občanech **Ukrajiny** (527,3 tis.) dominují občané **Vietnamu** (66,8 tis.) a **Ruské federace** (43,0 tis.). Ze zemí EU jsou to občané **Slovenska** (117,5 tis.), **Rumunska** (20,0 tis.), **Bulharska** (17,8 tis.), **Polska** (17,8 tis.) a **Německa** (13,7 tis.).

Rozmístění pobytu cizinců na území republiky je zřetelně diferencované. **Praha se stala „cílovým“ městem** s jednoznačně největší regionální koncentrací těchto osob. Důvodů je proto hned několik, např. více pracovních příležitostí v kvalifikovaných i nekvalifikovaných odvětvích, již existující cizinecké komunity, lepší infrastruktura pro vyřizování pobytových záležitostí i pomoc v různých krizových situacích (např. neziskové organizace), ale i určitá anonymita a majoritní obyvatelstvo více zvyklé a tolerantnější vůči cizincům. Podobné rysy samozřejmě vykazují i další velká města v republice. V rámci Prahy je patrná vyšší koncentrace občanů Ukrajiny na území městského obvodu Praha 4 a Praha 9. Občané Vietnamu jsou pak ve větší míře soustředěni na území Prahy 4 (tržnice Sapa). Nejvyšší podíl občanů ruského státního občanství pak vykazuje Praha 5.

Mimo Prahu se občané Ukrajiny dále více soustřeďují ve Středočeském, Jihomoravském a Plzeňském kraji, občané Vietnamu v pohraničních oblastech převážně s Německem. Atraktivními regiony pro občany Ruské federace jsou Středočeský, Jihomoravský a Karlovarský kraj. Hlavními důvody jsou opět pracovní příležitosti (např. automobilka Škoda v Mladé Boleslavi), dostupnost velkých měst (Praha, Brno), ale i historické vazby a již existující menšinové komunity.

Začátkem roku 2022 situace se zřetelně změnila. Z důvodu války na Ukrajině je v České republice a v jiných státech EU zaznamenán velký nárůst migrantů z Ukrajiny. Celkem jich od začátku

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

ruské invaze koncem února uprchlo přes šest milionů, ale okolo dvou milionů lidí se na Ukrajinu již vrátilo. K 1. 7. 2023 má v Česku víza 356 tis. ukrajinských uprchlíků. Mezi dospělými Ukrajinci s dočasnou ochranou je 60 % žen. Z celkového počtu tvoří ženy 44,3 %, děti 36 %, muži ve věku 18–64 let 24,5 % a senioři 3,9 %, jak vyplývá z dat ministerstva vnitra.

MULTIKULTURALITA VE ŠKOLSTVÍ

V České republice ve školním roce 2022/2023 navštěvovalo MŠ, ZŠ a SŠ 106 443 cizinců, což představuje podíl 5,8 % na celkovém počtu žáků, a to znamená výrazné navýšení ve srovnání s rokem 2021/2022 (3 %). V Praze je však podíl žáků a studentů s jiným než českým občanstvím na uvedených typech škol 2,2x větší (12,8 %, celkem 30 495 cizinců). V Praze jsou ale také školská zařízení, kde podíly cizinců překračují i 20% hranici. Dle demografické analýzy vývoje má tento trend stoupající tendenci.

Ve skutečnosti jde ve všech úrovních školství o něco vyšší počty cizinců, neboť uvedené statistiky vykazují jako cizince pouze osoby s jiným než českým státním občanstvím. Avšak u nás žije také určitý počet osob-imigrantů, kteří již české občanství získali, avšak stále si udržují etnickou identitu odlišnou od rodilých Čechů, která se projevuje i u jejich dětí.

Co se týče národnostního složení, **v českých školách (MŠ, ZŠ, SŠ) převažují cizinci ze třetích zemí a mezi nimi dominují občané Ukrajiny (64,5 %), Vietnamu (10 %), Ruské federace (3,2 %) a Mongolska (1,7 %).** Ze zemí EU jsou to občané **Slovenska (9,3 %), nově Rumunska a Bulharska (1,3 % a 1,0 %).**

Podle Českého statistického úřadu ve školním roce 2022/2023 navštěvovalo pražské MŠ 6 222 cizinců, což představuje podíl 14,3 % na celkovém počtu dětí. 772 dětí pochází ze Slovenska, 4 292 z jiných zemí Evropy a 1 158 jsou občané ostatních států světa.

Jak je vidět ze statistik, v současné době je multikulturní prostředí vytvořeno i v mateřských školách. Děti se na denní bázi setkávají s tématy multikulturality, migrace, a to buď napřímo, nebo prostřednictvím médií. Proto je nutné začít s multikulturní výchovou již v předškolním věku, kdy děti ještě nemají předsudky, neuvědomují si své rozdíly. Své životní postoje si lidé vytvářejí postupně skrze zkušenosti, přebíráním názorů starších dětí a dospělých. A aby tyto postoje byly kladné, je velice důležité vést děti k respektování odlišných kultur pozitivními příklady, vhodnou motivací a vytvářením přátelských vztahů mezi sebou navzájem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

MŠ HOROLEZECKÁ

MŠ Horolezecká je středně velká sídlištní mateřská škola na Praze 15 – Hostivař. Tato městská část se v posledních letech stává místem, které si stále častěji vybírají cizinci ke svému pobytu. Podle údajů Českého statistického úřadu a Ředitelství služby cizinecké policie byl k 31. 12. 2022 podíl cizinců ve správním obvodu Prahy 15 ve výši 21,8 %, tj. 7 372 cizinců (celkový počet obyvatel Prahy 15 je 33 821). Více než polovinu tvoří Ukrajinci, 11 % občané Slovenska, ruská komunita čítá 7 %. Ve školním roce 2022/23 navštěvovalo mateřskou školu Horolezecká celkem 143 dětí, z toho je 20 s odlišným mateřským jazykem (13,9 %), zejména ukrajinsky a mongolsky mluvících. Ve školce působilo celkem 15 pedagogických pracovníků: 13 učitelek, 1 asistentka, 1 speciální pedagožka.

Mateřská škola zahájila svůj provoz již v roce 1976. Od té doby byla průběžně rekonstruována a modernizována. Objekt je rozčleněn na čtyři pavilony s celkem šesti třídami:

- Beruška (děti ve věku 3–5 let)
- Žabka (děti ve věku 3–5 let)
- Rybička (děti ve věku 3–5 let)
- Motýlci (předškoláci ve věku 5–6 let)
- Ještěrka (předškoláci ve věku 5–6 let)
- Kuřátko (speciální logopedická třída, děti ve věku 5–6 let)

Klíčová aktivita projektu: Vytvoření plánu multikulturní výchovy pro MŠ

Cílem této aktivity je pomoci škole vytvořit plán multikulturní výchovy, ověřit jej v praxi, vyhodnotit a zapracovat případné změny. Prostřednictvím multikulturního plánu podpořit rozvoj sociální a občanské kompetence dětí a seznámit je s kulturou cizích zemí. Cílovou skupinou jsou děti, pedagogové a vedení škol. Klíčová aktivita se skládala z několika fází. Během přípravné fáze jsme oslovili všechny participující složky – vedení MŠ, pedagogy a další pedagogické pracovníky – a sestavili tak tým aktivity. V rámci realizační fáze byly naplánovány a průběžně realizovány následující kroky:

- Zmapování prostředí školy a jejích technických možností
- Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro jednotlivé ročníky a předměty
- Vytvoření plánu multikulturní výchovy
- Realizace a testování plánu v praxi po dobu 6 měsíců

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

- Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu

Zmapování prostředí školy a jejích technických možností

V rámci realizační fáze projektu bylo na mateřské škole provedeno dotazníkové šetření mezi pedagogy, jehož cílem bylo zmapovat prostředí školy v oblasti multikulturní výchovy. Pro získání dat byla využita metoda strukturovaného dotazníku, který byl rozeslán učitelům v MŠ v elektronické formě. Jednalo se celkem o pět uzavřených otázek s možností vícečetné volby odpovědi a sedm otázek otevřených. Dotazníky vyplnilo celkem 11 pedagogů, kteří působí v různých třídách MŠ (z každé ze šesti tříd vyplnil alespoň jeden pedagog). Dotazníkové šetření bylo dále doplněno rozhovory s pedagogy k daným otázkám a situaci v oblasti multikulturní výchovy ve škole. Konkrétně byly otázky zaměřeny na dvě oblasti: *Co nabízí MŠ k vyučování multikulturní výchovy?* a *Jaké konkrétní možnosti poté učitelé využívají při výuce?*

K vyučování multikulturní výchovy MŠ přistupuje celkem aktivně, průřezová témata multikulturní výchovy jsou zapracována do ŠVP. Kompetentní osoba (ředitelka MŠ) ve škole informuje pedagogický sbor o novinkách a sdílí s nimi své poznatky, tipy na zapracování multikulturních témat do výuky. Pedagogové mají k dispozici dostatek materiálů pro výuku těchto témat.

Škola dříve v oblasti multikulturní výchovy nespolupracovala s neziskovými organizacemi a neabsolvovala školení v dané problematice.

MŠ se účastní mezinárodních programů (*Putování po Evropě*) a dalších rozvojových programů: *Se Sokolem do života* (MŠMT a Svaz měst a obcí) a *Zdravá svačinka*, které se multikulturní výchovy přímo netýkají, ale obohacují proces výchovy dítěte.

Aktivity multikulturní výchovy jsou zařazovány do výuky poměrně aktivně, i když v omezeném rozsahu. Ve třídách se realizují divadelní představení, kde děti s OMJ představují svoji rodnou zemi v rámci tematických bloků. Do výuky učitelky aktivně zařazují čtení pohádek různých národů, o cizokrajných prostředích, o cizích kulturách, o migraci, povídají si s dětmi o obyvatelích světadílů atd. K předání multikulturních témat v hudební výchově používají písničky v jiných jazycích a zařazují do výtvarných činností tradice a zvyky jiných národů. Děti ve škole jsou vychovávány k vzájemné toleranci a porozumění.

Ve školce při práci využívají pracovní listy od organizace Meta, výukové materiály NIDV, MŠMT, časopis Hvězdička, knížky Kouzelné čtení s Albi tužkou, robotickou hračku Bee-Bot Včelka, mlu-

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

vící kolíčky a vlastnoručně vyrobené didaktické pomůcky. Škola disponuje technickým zázemím, obsahujícím Magic Box, PC/NB s internetovým připojením, tablety, dataprojektor, reproduktor, Albi tužky, Bee-Bot Včelku a mikroskop. V areálu školy se nachází prostorná a udržovaná školní zahrada se vzrostlou zelení, která je často využívána pro volné i řízené aktivity dětí, je vhodná pro různorodé multikulturní aktivity.

Z mapování prostředí školy v oblasti multikulturní výchovy vyplývá, že je nutné pokračovat ve vytvoření prostoru pro sdílení dobré praxe mezi pedagogy včetně podpůrných materiálů tak, aby bylo zařazování nových metod a technik pro pedagogy snazší. Také je důležité stanovení klíčové osoby, jež je zodpovědná za multikulturní výchovu na školce, předání informací pedagogickému sboru a motivace pedagogů k využívání těchto metod a zpracování většího množství metodických materiálů pro pedagogy, což by mohlo vést k jejich snazšímu využití při výuce.

Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro jednotlivé ročníky a předměty

V rámci projektového týmu bylo dohodnuto, že výstupem klíčové aktivity bude vytvoření operativního plánu multikulturní výchovy pro MŠ Horolezecká. Společně jsme diskutovali podobu a strukturu plánu, která mimo úvodní části týkající se obecnějších pojmů a vývoje migrace na našem území, bude zejména obsahovat detailně zpracované metodické materiály určené pro přímou práci pedagogů s dětmi ve třídách. Vybrali jsme proto země, které sousedí s Českou republikou a vzhledem k silnému zastoupení těchto menšin v ČR také Ukrajinu a Vietnam. Pedagogové MŠ měli zájem také o zpracování a představení samotné České republiky, aby děti mohly lépe poznat kulturu a tradice naší země.

Jako úvod do tématu ke každé zemi jsme zvolili realizaci vzdělávacích programů – *Bedýnky příběhů* ve třídách. Obsahem programů jsou vždy: pohádka (dvojazyčné vyprávění/čtení v původním jazyce a češtině), dále povídání o zemi, tradicích a kultuře s využitím mapy, fotografií, předmětů a také výtvarná aktivita, během níž se děti seznamují s tradičními technikami a materiály daných zemí. Metodické materiály a práce s nimi tak navazují na tyto programy, ale mohou fungovat naprosto samostatně.

Byl stanoven harmonogram aktivit a pro mladší děti byly vybrány země – **Česko** (třída **Beruška, Žabka a Rybička**), **Slovensko** (třída **Rybička**) a **Polsko** (třídy **Beruška a Žabka**), pro předškoláky (třídy **Motýlci a Ještěrka**) – **Ukrajina** a **Vietnam**. Pro děti ze speciální logopedické třídy (třída **Kuřátko**) byly zvoleny **Ukrajina** a **Slovensko**. Na podzim měly proběhnout ukrajinské a polské

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

programy, v únoru Vietnam, navazující na oslavy lunárního Nového roku, na jaře pak Slovensko. Bylo dohodnuto, že český program bude realizován v období adventu, masopustu a Velikonoc.

Dle domluvy bude součástí multikulturního plánu v MŠ také realizace dvou multikulturních dnů, skládajících se z pohybových aktivit, jazykových koutků, tvůrčích her pro děti a kvízů pro rodiče. Programy by měly proběhnout na zahájení školního roku pro starší děti a na ukončení školního roku pro děti mladší. Plán multikulturní výchovy bude rozšířen o materiál pro pedagogy – Metodiku práce s dětmi v rámci multikulturních akcí na MŠ.

Vytvoření plánu multikulturní výchovy. Realizace a testování plánu v praxi

Realizace aktivity probíhala po dobu jednoho školního roku, během kterého byly metodické materiály obohaceny o interaktivní úkoly. Metodické materiály byly vytvořeny v rámci projektu Mosty ke školám II, které byly diskutovány s garanty na straně MŠ. Do výuky bylo postupně zařazeno 12 vzdělávacích multikulturních programů *Bedýnky příběhů*. Po programech byly do tříd předávány k pilotování metodické materiály pro pedagogy s navazujícími pracovními listy pro děti k dané zemi. Programy se nakonec realizovaly následovně:

rok 2022

- v říjnu 2x Polsko – ve třídách Beruška a Žabka
- v listopadu 2x Ukrajina – ve třídách Motýlci a Kuřátko
- v prosinci 1x Česko – Vánoce – ve třídě Rybička

rok 2023

- v lednu 1x Ukrajina – ve třídě Ještěrka
- v únoru 1x Česko – Masopust – ve třídě Beruška a 1x Vietnam – ve třídě Motýlci
- v březnu 1x Vietnam – ve třídě Ještěrka
- v dubnu 1x Česko – Velikonoce – ve třídě Žabka a 1x Slovensko – ve třídě Kuřátko
- v červnu 1x Slovensko – ve třídě Rybička

Z důvodu karantény ve třídě Rybička byl slovenský program realizován až v červnu, pilotování metodických materiálů ke Slovensku probíhalo v květnu až červnu.

Ukrajinská bedýnka příběhů se skládala z prstového maňáskového divadla na pohádku *Rukavička* v češtině a ukrajinštině. Děti se do představení zapojovaly, každý měl na prstě zvířátko a ukazoval ho, když se v pohádce objevilo. Poté následovalo povídání o zemi s ukazováním

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

mapy světa, fotografií (vlajka, hlavní město, vesnice, hory, fauna, flora, jídlo atd.), typických ukrajinských předmětů a tradičních oděvů, které si děti vyzkoušely. Zatancovali jsme si i lidový tanec na písničku *Podolanočka*. Ve výtvarné části programu děti tvořily formou koláže z látek, jelikož pro Ukrajinu je velice typická práce s textilem.

Bedýnka příběhů z Česka byla věnována oslavě svátků.

Vánoční bedýnka začínala poslechem pohádky *Kdy se Ježíšek nekouká?*, dále následovalo povídání o vánočních tradicích a zvycích v Česku. Poté následovala výtvarná část programu, v rámci které si děti vytvořily ozdoby na stromeček pomocí modelovací hmoty a korálků.

Během programu zaměřeného na oslavy masopustu se děti dozvěděly o oslavách masopustu u nás i ve světě pomocí prezentace, video nahrávek a ukázek tradičních českých a italských karnevalových masek. V druhé části, inspirované masopustními maskami, si děti vytvářely a zdobily papírové klobouky pomocí barevných krepových papírů.

Velikonoční bedýnka se skládala z poslechu pohádky *Proč se velikonoční vejce malují na červeno*, následovalo interaktivní povídání o oslavách velikonočních svátků u nás i ve světě pomocí fotografií a ukázky velikonočních atributů: pomlázek, bohatě zdobených kraslic a dřevěných řeh-taček. Děti vyprávěly, jak se Velikonoce slaví v jejich rodinách. V druhé části si děti vytvářely a zdobily papírové „zaječ“ klobouky pomocí barevných krepových papírů, nálepek a barevných lepicích pásek.

Bedýnka příběhů z Polska obsahovala polskou pohádku *Wawelský drak, král Krak a švec Skuba* v českém a polském jazyce. Lektorky pohádku hrály jako divadlo. Poté seznámily děti se zemí, jejími zvyky a tradicemi prostřednictvím mapy světa, fotografií, ukázky typických polských předmětů. Lektorka z Polska hrála na harmoniku a děti si zahrály polskou hru na medvědy. Výtvarná část programu byla věnována tvorbě náramků z ovčí vlny.

Během programu zaměřeného na Slovensko lektorky zahrály pohádku *Jak Kubko s Matkom vatru preskakovali* v českém a slovenském jazyce. Poté následovalo představení země, seznámení se s jejími zvyky a tradicemi prostřednictvím mapy světa, fotografií a ukázky krojů, typických předmětů a řemesel. Slovenská lektorka zahrála na brumli a zapojila děti do tance *Takto letia vtáci*. Ve výtvarné části programu si děti vyzkoušely tradiční slovenskou techniku modrotisk (modrotlač) pomocí otisku razítek na bílém a modrém plátně.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Bedýnka příběhů z Vietnamu představila dětem vietnamskou pohádku *Slavnostní koláče* v českém a vietnamském jazyce formou divadla kamishibai. Lektorky vyprávěly příběh a ukazovaly autorské ilustrace k pohádce. Poté představily zemi, zvyky a tradice s využitím mapy světa a fotografií (vlajka, města, trhy, příroda, rýžová pole, zvířata, jídlo). Ukázaly dětem typické předměty a peníze. Děti si vyzkoušely tradiční oděvy, držení hůlek a zatančily tanec s klobouky. Ve výtvarné části programu si děti vytvořily vietnamské klobouky z papíru a ozdobily je.

Veškeré multikulturní programy **Bedýnky příběhů** byly vedeny dvěma lektory InBáze, z toho vždy jedním původem z dané země. Nicméně metodické materiály jsou přizpůsobeny tak, že v budoucnu je možné realizovat programy ve školce rovněž samostatně. Na stránkách InBáze je možné najít audio nahrávky pohádek ve všech cizích jazycích.

Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu

Byly použité metodické a pracovní listy, zpracované v projektu Mosty ke školám II, obohacené o interaktivní úkoly, navržené pro MŠ Horolezecká. Poté je pedagogové pilotovali s dětmi v praxi. Každá třída pilotovala metodické materiály ke dvěma zemím. Dále byly metodické materiály na základě zpětné vazby od pedagogů diskutovány a upraveny na míru pro danou školu.

Pilotování materiálů k Polsku proběhlo ve třídách **Beruška a Žabka (3–5 let)**. Dle pedagožek je metodika funkční, aktivity jsou popsány dostatečně. Děti si zábavnou formou osvojily mnoho nových slov. Hra Maják byla pro děti velmi zábavná. Nicméně některé úkoly byly pro tři a čtyřleté děti moc těžké. V metodice byl přepracován pracovní list PL1 a dopsáno, že PL3, PL5 a PL7 jsou určené spíše pro starší děti. U pracovních listů PL4, PL6, PL9, PL10 byla doplněna těžší a jednodušší varianta pro různé věkové skupiny dětí. Byly změněné online hry „Přirazování věcí k povolání“ a Les 2.

Dále následovalo **pilotování materiálů k Ukrajině** ve třídách **Ještěrka, Motýlci, Kuřátko (5–6 let)**. Dle zpětné vazby učitelek byly pro tuto věkovou skupinu některé úkoly obtížnější, proto byly zjednodušeny pracovní listy PL1 a PL3. Největší změny byly provedeny v sekci online hry. U stávajících her byla přidána poznámka, že jsou určené pro společnou práci ve třídě a že pro vypracování těchto úkolů je potřeba asistence učitele. Kromě toho byly vytvořené tři nové aplikace pro samostatnou práci dětí na tabletu. Ostatní aktivity děti zvládly bez obtíží. Dle pedagožek byla v metodice dostatečně popsána funkční metoda zážitkového učení. Největší zájem dětí jevil o jazykolamy a základní fráze. Učitelky ocenily zpracování metodických listů v části věnované tradicím a řemeslům.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Metodika Česko se pilotovala ve třídách **Beruška, Žabka a Rybička (3–5 let)**. Dle zpětné vazby pedagožek je metodika dobře zpracovaná, ale je vhodnější pro starší děti, proto u pracovních listů PL1, PL2 byly doplněny jednodušší varianty pro mladší děti, u pracovních listů PL3 a PL4 bylo označeno, že jsou spíše vhodné pro starší děti, PL5 byl zjednodušen. Online hry byly změněny. Nejvíce se dětem líbila témata Pohádka a Jazyk a obyvatelstvo, zábavná hra Každý jsme jiný, kromě toho je velmi zaujaly zvukové a vizuální nahrávky.

Metodika Vietnam se pilotovala ve třídách **Motýlci a Ještěrka (5–6 let)**. Dle pedagožek veškeré aktivity byly jasné a srozumitelné, přehledně a smysluplně řazené za sebou stručným popisným jazykem. Pedagožky ocenily procvičování geometrických tvarů, pohybové hry, velké množství barevných obrázků v přílohách, děti byly nadšené z aktivity Barevná rýže, velký zájem vzbudila u dětí hra Kam patří zvíře. V metodice byly provedeny následující změny: u pracovních listů PL4 a PL8 byly doplněny jednodušší varianty. Po pilotování byl graficky upraven pracovní list PL9 a přepracována online hra Zvířata.

Pilotování materiálů Slovensko proběhlo v logopedické třídě **Kuřátko (5–6 let)** a třídě **Rybička (3–5 let)**. Dle zpětné vazby pedagožek byly pro tuto věkovou skupinu některé úkoly příliš jednoduché, proto k pracovním listům PL1, PL2, PL3 a PL9 byly doplněny složitější varianty. Nejvíce pedagožky ocenily pohybové a online hry.

Na začátku školního roku 2023/2024 byl plán multikulturní výchovy včetně příloh finalizován a následně předán škole.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/231/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-V-MATER-SKE-SKOLE.html>
- [Informativní počty obyvatel v obcích – Ministerstvo vnitra České republiky \(mvr.cz\)](https://mvr.cz/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich)
- <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/narodnostni-mensiny---uvod-1361/>
- <https://www.czso.cz/csu/xa/pohyb-obyvatelstva-v-hl-m-praze-v-roce-2022>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus?fbclid=IwAR3o_6qgejUNgVkrRIjFsEjCNIQacmgw3DdH5d04cHj1SWcao1_80Hei5eQ
- https://www.darius.cz/ag_nikola/multikult.html
- <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ruzne-tvare-a-aspekty-multikulturalismu-uvod-k-vybranym-aktualnim-studiim>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Multikulturn%C3%AD_v%C3%BDchova?fbclid=IwAR3K0R6R-8XbiLhuEB0Cj5oo1aG1GZucyD9lZWWh2fvDHNhKcZ1X1-9NsxyY
- <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10911>
- <https://golemio.cz/insights/statistiky-v-souvislosti-s-vaikou-na-ukrajine>
- <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

Autorský tým

Autorky metodik:

Mgr. Olga Bulajcsik, Bc. My Huyen Dinh, Ing. Petra Holubářová, Ing. Victoria Golovinova, MgA. Petra Lacinová, Ing. Jana Le Trang

Ilustrace a grafické zpracování:

MgA. Jakub Dluhosch, Mgr. Martina Hradecká

Vytvořeno v rámci projektu Mosty ke školám III podpořeného z Operačního programu Praha: Pól růstu ČR – reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002127

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

